

Børnekulturen er en deltagerkultur

Interview med Beth Juncker

af Erik Lyhne

Februar 2013

CV

Født 1947

2009 -: Professor på Det informationsvidenskabelige Akademi, København

2003 -: Formand for børnekulturforskere i Norden, BIN-Norden

2008 - 2010: Professor II, Dokumentasjonsvitenskap, Tromsø Universitet

2006: Doktor i Biblioteks- og Informationsvidenskab. (Dr. scient. bibl.)

2004 - 2009: Forskningsrådsprofessor i æstetiske fag med særligt henblik på børnekultur

1995 -: Lektor i børnekultur på Danmarks Biblioteksskole

1990-96: Medlem af Kulturministeriets arbejdsgruppe om børn og kultur, Kulturens Børn

1996-2001: Medlem af Medierådet for børn og unge, forskningsrepræsentant

1978: Magisterkonferens i Nordisk Litteratur, Københavns Universitet

1989-92: Formand for Selskabet for Børnelitteratur

Udgivelser i udvalg

Børn & kultur - mellem gamle begreber og nye forestillinger. In. Dansk, kultur og kommunikation. Akademisk forlag 2011.

Om processen: det æstetiskes betydning i børns kultur. Tiderne skifter 2006. (doktordisputats)

Børnekultur: mellem to paradigmer. In. Børnekultur: hvilke børn? og hvis kultur? Skriftserie fra Sekretariat for Børnekulturnetværk 2001.

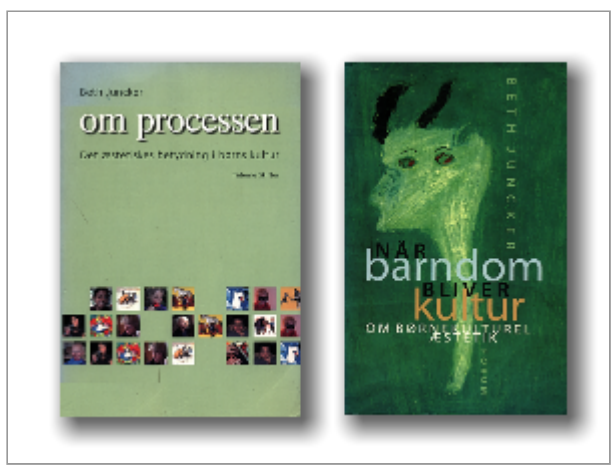
Ordet og stenen: Linier i Bent Hallers forfatterskab. Høst 2001

Victors verden. Forum 1998

Når Barndom bliver kultur. Om børnekulturel æstetik. Forum 1998.

Kultur for begyndere. Klim 1994

Læs mere på: <http://www.iva.dk/bj>

Du har arbejdet med børn og kultur og det æstetiskes betydning for børn i en menneskealder. Hvordan er du kommet i gang med dette store forskningsfelt?

Det er en lang historie, men jeg kan give den i et kort uddrag. Jeg startede med at være litteraturforsker, hvor jeg bl.a. studerede Brandes og interesserede mig for kvinder og kvindelige forfattere. Gennem arbejdet gik det op for mig, at en række af de forfattere, jeg arbejdede med, også skrev litteratur for børn. På den måde begyndte jeg at forske i det. Jeg blev en del af et stort nordisk projekt om kvindelitteratur og insisterede på, at vi også skulle inddrage de forfattere, der skrev litteratur for børn i forskningsprojektet. Min tese var, at deres voksne forfatterskab hang sammen med

deres arbejde med børnelitteratur. Her startede mit arbejde med mere bredt at beskæftige mig med børns kultur og særlig kulturelle oplevelser til børn.

Det er jo kultur for børn, men du beskæftiger dig både med kultur af og med børn. Hvordan kommer de dimensioner ind?

Da jeg startede med mit arbejde i 70'erne, mente man, at alt skulle tilrettelægges pædagogisk for børn. Æstetik var noget vældig fint noget, som havde med kunst at gøre, og de små hjerner børn havde, kunne ikke fatte det. Jeg mente, at når man havde kunstneriske oplevelser med musik, billeder, litteratur mv., så røg de direkte ind og gav en oplevelse, som kom til at betyde noget for

en. Jeg mente, det samme gjorde sig gældende for børns oplevelser. Jeg blev opmærksom på, at man ikke behøvede hele den pædagogiske tilrettelæggelse, men at man kan komponere, skrive, male mv. ud fra børns perspektiv. På den måde kom jeg til at arbejde med børns kultur og det æstetiskes betydning i børns kultur.

Det er overordnede betragtninger og koncentreret om litteraturen, men børns kultur er mangefacetteret?

Ja, den er fantastisk mangefacetteret. Det handler om børns lege og deres egne udtryk, hvordan de synger, hvordan de bruger den gamle folkløse, hvordan de bruger medierne, hvordan de fortæller historier – i det hele taget et kæmpe felt. Musik er ikke det felt, jeg har beskæftiget mig aller mest med, men børn starter med at kommunikere med musik, rytmer og lyde, fra de er helt små. Her starter de grundlæggende musikalske udtryk. Børn synger før de kan tale, og samtidig har de en glubende nysgerrighed i forhold til musik. Vi kan lave musik til børn, og de tager det ind, men børns musikpalet er meget bredere, for de tager alle musikalske oplevelser ind. Ofte også musik, som vi ikke mener, er egnet til børn.

Hvis vi kigger på frikvarteret, er det ofte selvorganiseret børnekultur, der foregår her. Hvordan kan man bruge det i undervisningen?

Det er der mange, der har haft store ambitioner om at gøre, fordi børn har den der fantastiske energi og interesse, når det er ting de selv sætter i gang. F.eks. som vi ser i frikvarteret. Den energi og koncentration kunne det være forrygende at få ind i klasseværelset og få forbundet med undervisningen. Men det projekt tror jeg ikke på. Til gengæld tror jeg på, at man i klasseværelset kan arbejde kreativt og æstetisk med tingene, og derigennem tænde børnenes energi. Jeg tror ikke på, at man kan spænde legen for undervisningen, men jeg tror på, at man udvikler kreative undervisningsformer, hvor børn arbejder sammen, hvor evnen til at løse problemer og lysten til at kaste sig ud i ting bliver vakt og sat på sporet.

Er der reminiscenser af børnekultur i den måde at organisere undervisning på?

Det er der bestemt, for børnekulturen er en deltagerkultur. Her spiller man ind og spiller sammen og bruger hinanden. Lige præcis i denne proces kan man lære af børns egen kultur, og gøre undervisningen meget mere deltagende.

Giv dem ansvar

Involverer man så børnene mere i undervisningen og giver dem ansvar i læreprocessen?

Ja, også det. For hvis tingene skal være seriøse for børn, skal man ikke lade som om! Så skal man også give dem ansvar for, at det de arbejder med i undervisningen, er helt alvorlig og seriøst, og at de derigennem har et medansvar.

Det siges, at børn lærer 80 % af det de lærer gennem parallellæring af hinanden og ikke gennem undervisningen i skolen. Er det rigtigt?

Det tror jeg på. Hvis vi kigger ned i børnehævealderen, så ved børn spontant, hvem der er ekspert i hvad. Nogle er måske eksperter i computerprogrammer, andre er eksperter i særlige sange. Børnene henvender sig og bruger eksperter blandt sig. Det er selvorganiseret. Det sker også i skolen.

Spiller politikerne så ikke fallit ved igen at fokusere på dansk og matematik i den nye folkeskolereform. De musiske fag – undtagen idræt – kommer ind i på en sekundær plads?

En af mine kæpheste er, at vi skal have ligestillet det man i gamle dage kaldte de boglige og de musisk kreative fag. Før vi får lavet denne ligestilling, får vi ikke revolutioneret den danske folkeskole. Det er dybt nødvendigt, at de kreative fag ikke blot betragtes som rekreative fag, men som fag, hvor man udforsker og samler viden på lige fod med de såkaldte boglige fag. Sammenhængen mellem f.eks. musik og matematik kender alle. Så det er en falliterklæring med den nye folkeskolereform. Man kunne i stedet for bygge skolen anderledes op. Selvfølgelig skal vi have dansk og matematik, men det kan læres gennem kreative processer i samspil med andre fag.

Så vi skal have musisk-kreative processer ind i skolen, som er sidestillet med og bidrager til at lære børnene dansk og matematik. Vi skal tænke fagene på tværs og ind i hinanden frem for en hierarkisering af fagrækken.

Du skriver i en artikel, at børn dygtiggør sig i legen for at kunne deltage sammen med de andre børn. Drivkraften for læringen er altså, at de kan deltage sammen med kammeraterne i det sociale samvær omkring legen?

Når man er inde i legens univers og legens kulturelle fællesskaber, så lærer man for at kunne lege. Det er en omvendt proces i fht. den læring, vi tit forbinder med skolen. Hvis Peter har et ønske om at spille sammen med Gert og Hans og det er nødvendigt for samspillet, at han kan spille trommer, så øver han sig til han er i stand til at kunne deltage. Det er det sammen i computerspil, hvor de øver sig for at kunne være med på det samme niveau som kammeraterne. Børnene henter viden ind for at kunne deltage og for at kunne lege med.

Børn lærer helt klart bedst, når de kan se deres eget formål med det, de skal lære. Børn lærer også på tværs af alder. Før i tiden legede store og små børn sammen og skolerne var ikke så opdelt i indskoling, mellemtrin og udskoling som i dag. Den måde vi organiserer børn på i skolen og på institutionerne er ved at sætte dem sammen i den samme aldersgruppe, hvor man tit kan det samme. Det lærer børnene ikke særlig meget af, for børn, der er på alder med sig selv og hinanden, kan det samme. Så er der ikke så mange at se op til og blive inspireret af. Forskningen viser dog, at de udskældte medier har en rolle her. Man kan mødes på tværs af alder gennem medierne. Vi lever i et mediesamfund, og mange af de lege, der udvikles ved siden af de mere klassiske lege, er medialiserede lege.

Malaguzzi siger børn har 100 sprogformer, men mister de 99 i mødet med skolen. Hvordan kan vi beholde børnenes forskellige sprogformer som børn er i besiddelse af?

Man kunne gøre det, at man udviklede de musisk kreative dimensioner. I øjeblikket mener vi, at børnene primært skal lære ét alfabet. Men det er efter min mening forkert tænkning. Børnene skal lære en lang række alfabeter. Der er farvealfabeter, musikalske alfabeter, noder, kroppens alfabet mv. Alle disse vidt forskellige og ekspressive alfabeter er indgange til viden, og vi skal have dem alle i spil! Det er pt. ganske svært i dagens folkeskole, fordi processerne ikke går på tværs, og fordi musik-kreative processer er noget man skal dyrke i sin fritid eller i ganske få timer. Vi skal turde sætte os

selv i spil og arbejde i mulighedernes land.

Har man ikke vidst, hvad man skulle gøre, eller har man ikke turdet?

Det er nogle meget gode spørgsmål, men jeg tror der har været for stor usikkerhed omkring, hvordan man skulle gøre det. Som jeg ser det, har folkeskolen heller ikke været parat til det. Det at skulle vende om på skolen er sværere end, man tror.

Men vi ser skoler, hvor ledelsen sætter en musisk dagsorden og gør den synlig på hele skolen. Hvad betyder det, at ledelsen har det fokus?

Det betyder alt. Dermed får skolen en profil, der bliver en drivkraft for alle børn og voksne. Dermed kan man give viden på helt nye måder og områder.